

ben . Kommunikationspolitikken skal forklares dobbelt: Som et resultat af en fortid og en samtid, og som en utopi der kritiserer samtiden og peger frem mod bedre forhold. Forstået på den måde bliver selv Aage Deleurans skønmalerier samtidskritiske.

Realitetsindholdet er større i tendenser end i kendsgerninger har Oskar Negt og før ham Ernst Bloch skrevet. Det gælder også for kommunikationspolitikken.

KOMMUNIKATIONSPOLITIK - KOMMENTERET LITTERATURLISTE

ved Carsten Hansen og Lars Qvortrup

Nedenstående liste giver en oversigt (med stikord til indholdet) over hvad vi har opfattet som den væsentligste litteratur om emnet kommunikationspolitik.

Jörg Aufermann, W. Scharf und Otto Schlie (udg.): Fernsehen und Hörfunk für die Demokratie. Opladen 1980.

Heri artiklen "Kommunikationspolitische Konzepte" af Peter Braun und Michael Darkov, der beskæftiger sig med dilemmaet mellem mediernes politiske frihed og de samfundsmæssige gruppers politiske styring.

Peter Beharrell and Greg Philo (udg.): Trade Unions and the Media. London 1977.

Det fælles spørgsmål for samlingens artikler er: Hvordan afspejler mediernes organisation og deres produkter de herskendes interesser: Ejerforhold, indholdsanalyser, erfaringer fra arbejdet på fagforeningspresse, problemerne med at fremføre fagforeningssynspunkter i TV, mulighederne for demokratisering af medierne. Billigbogsudgave, The Macmillan Press.

Steven H. Chaffee (udg.): Political Communication. Issues and Strategies for Research. California 1975.

Artikelsamling som fra mange vinkler undersøger kommunikationens rolle i de politiske processer. Bogen handler således - som titlen siger - mere om politisk kommunikation end om kommunikationspolitik. Mange af artiklerne er præget af metodiske diskussioner inden for moderne amerikansk forskningsteknik.

James Curran and Jean Seaton: Power without Responsibility. The Press and Broadcasting in Britain. England 1981.

Denne bredt anlagte bog omfatter fire afsnit: Engelsk pressehistorie, engelsk radio/TV-historie, gennemgang af medieteorier, og forslag til reformer for presse, radio/TV og filmindustri. Den informationsrige bog anfægter borgerlige myter om pressens funktion og foreslår statslige reformer for at sikre mediernes frihed og udvide det politiske spektrum, de repræsenterer.

Danmedia (udg.): Frem mod år 2000. Elementer til en kommunikationspolitik. Et debatoplæg. København 1980.

Indeholder tre modeller for en samfundsmæssig udbygning af ny telekommunikationsteknologi, samt en diskussion af modellerne ud fra specielt organisationsmæssige aspekter. Desuden inddrages de økonomiske og kulturelle aspekter.

Dansk journalistforbund: Mens vi venter på ytringsfriheden. København 1980.

Dansk Journalistforbunds debatoplæg, hvori man på baggrund af en rede-

gørelse for de trange kår for de alternative monopolbrydende dagblade fremsætter et forslag om pressestøtte til den trykte presse, der er inspireret af den svenske pressestøtteordning.

Horst Decker, W. R. Langenbucher und Günther Nahr: Die Massenmedien in der postindustriellen Gesellschaft. Göttingen 1976.

Bogen søger at bestemme massekommunikationssystemets funktion, og den giver en omfattende empirisk oversigt over massemediesystemet og dets udvikling. Endvidere diskuteres mediekritikkens former og udviklingsdeterminanterne i pressesystemet, samt massemedieteoriens fremtidige udvikling. Forfatterne søger endelig at prognosticere medieudviklingen. De diskuterer mulige organisations- og finansieringsmodeller og de kommunikationspolitiske konsekvenser af udviklingstendenserne.

Carl Gardner (udg.): Media, Politics and Culture. A Socialist View. London 1979.

Samlingens bidrag er hovedsageligt skrevet af ikke-akademikere: Mediearbejdere og/eller politiske aktivister. Dette gør både bogen heterogen og spændende. Bidragene kan inddeles i to grupper: En gruppe handler om betydningsproduktion (musik, teater, film...) med inddragelse af semiologisk metode. En anden handler om socialistiske mediestrategier.

George Gerbner (udg.): Mass Media Policies in Changing Cultures. New York 1977.

Artikelsamlingen er et bidrag til et flernationalt komparativt studie af kommunikationspolitiske problemer. Bogen beskæftiger sig med almene tendenser i den internationale kommunikationspolitiske udvikling, med enkelt nationale kommunikationspolitiske forhold og med udviklingen af nye teorier om og undersøgelser af emnet.

K. E. Gustafsson och Stig Hadenius: Svensk presspolitik. Stockholm 1976.

Bogen gengiver i oversigtsform indholdet i 1972-presseudvalgets fire betænkninger. Foruden en gennemgang af pressens samfundsmæssige funktion, af forholdet mellem pressen og staten og pressens konkurrence-situation indeholder bogen specielt en gennemgang af den svenske pressestøtteordning og en vurdering af dens konsekvenser.

Cees J. Hamelink: "The Political Economy of Dutch Public Media. Some Data that Shape the Economic Reality of Dutch Public Communications Policy." I: Media, Culture and Society 1979, 1, s. 289-296.

Artiklen giver et data-orienteret billede af det hollandske medieudbud mht. import og hjemmeproduktion og økonomiske strukturer i kommunikationsindustrien.

H. Holzer: Medien in der BRD. Entwicklungen 1970-1980. Köln 1980.

Bogen giver på baggrund af en kritisk fremstilling af medieudviklingen i 1970'erne - belyst ud fra den økonomiske og politiske udvikling og ud fra mediernes funktion i lønarbejdernes livssammenhæng - en grundlæggende kritik af den socialdemokratiske kommunikationspolitik.

Horst Holzer: "Mass Communications in the 'SPD-State': Some Issues of Media Politics in the Federal Republic of Germany 1970-78". I: Media, Culture and Society 1980, 2, s. 139-150.

Artiklen er øjensynlig skrevet i forlængelse af ovennævnte bog. Den

giver en analyse af SPD's mediepolitik "mellem illusionerne om pluralisme og håbene om intervention".

Roy Jenkins: Government, Broadcasting and the Press. London 1975.

Roy Jenkins fremfører nogle essayistiske betragtninger over mediepolitik.

H. W. Kopp: Information in der Demokratie. Bausteine einer Medienpolitik. Zürich 1976.

I essayistisk form gennemgås en række væsentlige elementer i kommunikationspolitikken: Massemediernes kritiske funktion, deres legitimationstilvejebringende funktion, censurforsøg over for medierne, offentlighedens statsretslige princip, den indre pressefrihed, dagbladskonkurrence og pressekoncentration.

H. Koschwitz: Publizistik und politisches System. München 1974.

Bogen samstiller analyser af pressen i fem forskellige samfundstyper ud fra analyser af dagspressen i 24 lande. Dens tematiseringer er: Krisen i den europæiske meningspresse som en trussel mod demokratiet; den "fjerde statsmagts" virksomhed i præsidentielle og parlamentariske forfatningsordningers regeringsproces; pressefrihed som konfliktfaktor i udviklingsdemokratier; politisk kommunikation under et autoritært herskabs betingelser; mellem tradition og reform: Nationale differentieringer af mediepolitikken i de socialisatiske stater.

W. R. Langenbucher (udg.): Zur Theorie der politischen Kommunikation. München 1974.

Igennem en række artikler behandles forskellige aspekter af kommunikationspolitik-begrebet: Offentlig mening, det politiske parti som kommunikationsform, den indre ytringsfrihed i radio og fjernsyn, massemediernes funktion i den politiske kommunikation samt forholdet mellem magt og kommunikation eksemplarisk belyst.

W. R. Langenbucher (udg.): Politik und Kommunikation. Über die öffentliche Meinungsbildung. München 1979.

Bogen er en videreføring af Langenbucher (1974) med en betoning af spørgsmålet om den offentlige meningsdannelse systemfunktion. Bogen omfatter artikler om offentlighedsbegrebet og den politiske kommunikation. Problemstillingerne belyses dels teoretisk, dels praktisk i forhold til massemediernes funktion samt i lyset af den nye medietechnologi.

John A. R. Lee: Towards Realistic Communication Policies: Recent Trends and Ideas Compiled and Analysed. Unesco 1976.

Denne Unesco-publikation er skrevet op til Unesco's første mellemstatslige konference om kommunikationspolitik i 1976. Bogen sammenfatter det arbejde med at udvikle de kommunikationsteoretiske tilgange til konkrete bud på internationale kommunikationspolitikprogrammer, som man besluttede at prioritere på Unesco's ekspertmøde for kommunikationspolitik i Montreal 1969.

LO's koordineringsudvalg vedrørende agitation og oplysning med repræsentanter for LO's medlemsforbund, AOF og kooperationen (udg.): Faglig Debat 7: Fagbevægelsen og medierne. 1981.

Debathæfte om fagpressen, dagspressen, Radio/TV, distriktsblade og nye medier; formulerer fagbevægelsens mediepolitik.

K. Lenk (udg.): Informationsrechte und Kommunikationspolitik. Entwicklungsperspektiven des Kabelfernsehens und der Breitbandkommunikation. Darmstadt 1976.

I ti artikler diskuteres bredbåndsteknologiens perspektiver mht. kommunikationsmuligheder og informationsformidling i samfundet. Bidragene tematiserer mulighederne for forbedring af den offentlige kommunikation, herunder en udvidet lokal kommunikation, stillet over for faren for at den nye teknologi gennem atomisering af offentligheden vil udvikle nye herskabsformer.

Sean MacBride/International Commission for the Study of Communication Problems (udg.): Many Voices, One World. Unesco 1980.

MacBride-kommissionens slutrapport. Den indeholder mange og informative analyser af de kommunikationspolitiske forhold, nationalt og internationalt, og den lægger herudfra op til at målet er udviklingen af en ny, retfærdig og adækvat informations- og kommunikations-orden i verdenssamfundet.

Stefan Müller-Doohm: Medienindustrie und Demokratie. Frankfurt/M 1972.

Forfatteren gennemfører en kritisk vurdering af massemediernes demokratiske opgaver i det demokratiske samfund. Han redegør for indholdet af disse opgaver og viser journalistikkens og pressens funktionsforvandling. Afslutningsvis opstiller han en offentlig-retslig ordning af dagspressen som et reformkrav, der skal sikre pressens fornyede varetagelse af sine demokratiske opgaver.

Klaus Müller-Neuhof: Kommunikationspolitik und Kommunikationsprognose. Ein Beitrag zu einer soziologisch ausgerichteten Theorie der Kommunikationspolitik. Diss. Köln 1974.

Forfatteren søger gennem en omfattende teknisk-funktionalistisk begrebsdefinition at opstille en prognose-teknik for udviklingen af en kommunikationspolitik. Ud fra en analyse af de kommunikationspolitiske forestillinger i Bismarck-perioden, den kommunistiske og fascistiske kommunikationspolitik, samt aktuelle kommunikationspolitiske forestillinger hos udgiverne, mediekommissionerne og de politiske partier udvikles der et sæt formelle kriterier for en systematisk kommunikationspolitik.

Die neue Gesellschaft: Thema: Medienpolitik. Årg. 24 nr. 7, Bonn/Bad Godesberg 1977 s. 577-592.

I fem artikler diskuteres de kommunikationspolitiske perspektiver i lyset af den nye kommunikationsteknologi.

Ny Politik 4 og 5. Tema: Mediekommissionens arbejde. 1980. s. 7-15 og s. 17-22.

Igennem en række småartikler præsenteres brancheorganisationernes og den socialdemokratiske organisations synspunkter på de mediepolitiske opgaver i mediekommissionen.

Otto B. Roegele : Medienpolitik - und wie man sie macht. Osnabrück 1973.

En kortfattet, men særdeles klart formuleret gennemgang og diskussion af kommunikationspolitik-begrebet bag den privatejede dagspresse og en problematisering af det forfatningsgyldige i en offentlig lovgivning omkring dagspressens forhold.

Otto B. Roegele (udg.): Presse-Reform und Fernseh-Streit. Texte zur Kommunikationspolitik 1832 bis heute. Gütersloh 1965.

Med udgangspunkt i en kontrovers mellem udgivere og fjernsynet om TV-reklamens konsekvenser for dagspressens økonomi bringer antologien en omfattende række artikler om denne og det udgiveren ser som den bagvedliggende problematik: Spørgsmålet om dagspressens indre konflikt mellem økonomi og offentlige opgaver.

Franz Ronneberger: Kommunikationspolitik. I. Institutionen, Prozesse, Ziele. Mainz 1978. Bd. 2 og 3 er under forberedelse.

Omfattende oversigt over den videnskabelige diskussion af kommunikationspolitiske problemstillinger. I det foreliggende første bind gennemgås de almene problemstillinger angående massekommunikationens samfundsmæssige funktion, kommunikationspolitik som samfundsmæssig handleform, de grundlæggende problemer for kommunikationspolitikken, kommunikationspolitikbegrebets historiske udvikling, og kommunikationspolitiske grundtanker. De to følgende bind vil efter planen omhandle hhv. kommunikationspolitik som samfundspolitik og kommunikationspolitik i medierne.

Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark (SMID): "Notat om aktuelle kommunikationspolitiske spørgsmål". I: SMID-nyt 3/1980, s. 14-31.

Notatet søger at perspektivere konsekvenserne af medieudviklingen gennem de næste 10-20 år for herudfra at opstille krav til Mediekommisionens arbejde og påpege behovet for en øget medieforskning.

Anthony Smith: The Politics of Information. Problems of Policy in Modern Media. London 1978.

15 essays om TV og presse: Mediernes indhold, deres effekter på publikum, deres organisationsstruktur og finansiering og (statslig) styring af medierne.

Anthony Smith (udg.): Television and Political Life. Studies in Six European Countries. London 1979.

6 artikler om TV-politik (strukturelt, konstitutionelt, og i det daglige samspil mellem TV og de politiske institutioner) i England, Frankrig, Italien, Vesttyskland, Sverige og Holland.

Springer-Verlag (udg.): Medienpolitik - wozu? Nachrichten (Sonderausgabe). Berlin 1974.

Publikationens "ghost-writer" kommenterer gennem en omfattende citatmosaik en række aktuelle kommunikationspolitiske problemstillinger med henblik på at underbygge et kommunikationspolitisk synspunkt, hvorefter udgiverne uantastet af lovgivningsmagt og medarbejdere (herunder redaktørerne) bestemmer dagspressens indhold og udformning.

H. B. Strithofen und F. Zimmermann (udg.): Grundsätze zur Medienpolitik. Stuttgart 1974.

Bogen handler om mediepolitik i forhold til både presse og radio/TV. Den fører en diskussion om begreberne "pressekoncentration", "indre pressefrihed", "indre frihed i radio/TV" og "den tekniske udvikling af radio/TV" ved at lade de modsætningsfyldte standpunkter være repræsenteret gennem særskilte bidrag.

Niels Thomsen: "Hvad er kommunikationspolitik?" I: Pressens Årbog 1975 s. 9-44.

Artiklen diskuterer kommunikationspolitikbegrebet og belyser dilemmaet mellem et liberalt presse-ideal og pressekoncentrationen og den heraf følgende statslige indgriben i pressens forhold. I artiklen afvises indgreb. I stedet præciseres det at mediernes demokratiske opgaver må være at fungere som ordstyrere i og at forenkle den offentlige debat.

Jan Tonnemacher: Prognosen für Massenmedien als Grundlage der Kommunikationspolitik in der BRD. Diss. Berlin 1975.

Forfatteren udarbejder de teoretiske elementer i en prognostisering af massemediernes udvikling i BRD og udstikker herudfra retningslinjerne for en fremtidig kommunikationspolitik.

John Whale: The Politics of the Media. London 1977. Revised Ed. 1980.

Bogen gennemgår for det første engelsk mediehistorie 1945-1979. Dernæst analyseres magtforholdene omkring mediernes: Ejerforhold, reklamekapital, fagforeninger, stat og lovgivning. Endelig formuleres nogle retningslinjer og udviklingsmuligheder for fremtiden. Bogen er letlæst og lidt overfladisk. Den stiller sig på et borgerligt statskritisk standpunkt og mener at mediernes funktion bedst sikres med en spredning af (privat og statslig) ejendomsret til og indflydelse på/kontrol over mediernes.

Jan Wieten: "Media Pluralism: The Policy of the Dutch Government". In: Media, Culture and Society 1979, 1, s. 171-180.

I artiklen sammenholdes den hollandske regerings kommunikationspolitik, hvis ideal er medie-pluralisme, med de faktiske medieforhold i landet.

TELETEKNOLOGI - BIBLIOGRAFISKE NOTER

ved Jørgen Poulsen

Det mest markante ved de omfattende ændringer der er i gang og under planlægning inden for næsten alle områder af masse- og fjernkommunikation er, at de forskellige medier og systemer teknisk set i stigende grad vil fungere sammen og give nye anvendelsesmuligheder. Det er en udvikling som er muliggjort af en række tekniske opfindelser (halvledere, optiske kabler mv.) og som gør det nødvendigt at forstå selve teknologiens indretning for at kunne planlægge dens anvendelsesområder og vurdere dens mulige samfundsmæssige effekter. Området kaldes på fransk "telematique" og på engelsk "informatics". Den franske betegnelse - en sammensmeltning af tele (-kommunikation) og (data-) matik - synes mest oplysende og er så småt på vej ind i dansk.

Nogen har karakteriseret den samfundstype, som vi er på vej henimod, som informationssamfundet. Hvis man ser denne samfundstype som en modsætning til fx. industrisamfundet, bliver begrebet informationssamfund lidt absurd, for vi kan ikke spise informationer. Der skal selvfølgelig stadigvæk produceres industrivarer og levnedsmidler.

En mere rimelig fortolkning af begrebet er at bruge det til at karakterisere den systematisering af informationsbehandlingen og informationsspredningen, der er ved at slå igennem. Indtil i dag har kontor- og ledelsesfunktioner fungeret på et præ-industrielt niveau, med en håndværksmæssig behandling af informationer. Den nye teknologi muliggør at flere processer i informationsbehandlingen løses på én gang, fx. når en billetbestiller via edb samtidigt kan registrere bestilling, foretage reservation, bekræfte den, udskrive billet og faktura og endelig fastholde alle disse oplysninger til firmaets interne statistik. Næste rationaliserings-trin bliver, at kunden selv via sin egen terminal træder i direkte forbindelse med den billetudstedende datamat, skaffer sig et kodenummer og aftaler med datamaten, på hvilken konto beløbet skal debiteres.

Et andet eksempel: Den manuelle proces med at renskrive et brev, rette det